

Vammaisneuvoston lausunto koskien vuoden 2025 järjestöavustusten myöntämisperiaatteita

Järjestöavustuksien myöntämisperiaatteet ovat lähes samat kuin vuodelle 2024. Myöntämisperusteita voidaan nyt arvioida myös toteutuneen avustuksien jaon perusteella.

Vammaisneuvosto toteaa, että saadun kokemuksen perusteella kyseessä ei ole varsinainen järjestöavustus, vaan kolmannen sektorin hankkeiden ja projektien tuki. Varsinainen järjestötoiminta jäsenmaksuineen on jopa ollut este avustuksen saamiselle, vaikka kyse on hyvin perinteisestä järjestötoiminnasta. Selkeästi on myös nähtävissä, että tukien saaminen on edellyttänyt ammattimaista, palkattua henkilöstöä sekä palvelun kohdistamisesta laajalle kohdejoukolla.

Vammaisneuvosto haluaa vielä muistuttaa epätasa-arvoisesta kohtelusta jäsenmaksuasiassa. Myös suuret ja ammattimaisemmat järjestöt perivät jäsenmaksuja, vaikka ne eivät näissä tuettavissa projekteissa näykään.

Vammais- ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden järjestöjen työtä, ei viranhaltijoiden lausuntojen mukaan, pidetä merkittävänä tai tarpeellisena. Vammaisille tai pitkäaikaissairaille ei kuitenkaan ole tarjolla vastaavia palveluita hyvinvointialueelta tai tänä vuonna avustetuilta järjestöiltä. Näin nämä haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät jäivät hyvinvointia ja osallisuutta tukevan toiminnan ulkopuolelle.

Strategia ja hyvinvointisuunnitelma unohti vammaiset. Yleisen käsityksen perusteella vammaisia ja pitkäaikaissairaita on 15% väestöstä – tämä tarkoittaa yli 70 000 ihmistä myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella. Voidaanko näin suuri osa väestöstä sivuuttaa myös avustustenjaon osalta kokonaan?

Alla kommenttimme esitettyihin dokumentteihin:

Myöntämisperiaatteet

Suosittamme avoimuuden lisäämistä myöntämisperiaatteisiin. Kaikki käytössä olevat periaatteet ja pisteytykset tulee olla selkeästi esillä, jotta lautakunta voi päätöksenteossaan ottaa niihin kantaa. Myös hakijoille tieto on tärkeää.

A. Kommentteja Yleiset myöntämisperiaatteet:

1. Rekisteröidyllä yhdistyksellä voi olla useita alayhdistyksiä, kerhoja tms., joiden toiminta kohdentuu tietyn kunnan alueelle. Hyvinvointialue ei saa rangaista yhdistystä sen rakenteesta, joka on luotu aiemman kunnalliseen toimintamallin mukaan. On löydettävä ratkaisu tukea jokaista hyvinvointialueen kunnassa toimivaa sairaus- tai vammaisyhdistystä.

2. Aloittava yhdistys on riittävästi avattu.
3. Rajaa yhdistystoiminnan ja palvelu- sekä yritystoiminnan välillä tulee selkeyttää. Tukea suurille, ammattimaisesti ja suuren palkatun henkilöstön omaaville järjestöille pitää perustella tarkemmin. Yleishyödyllisyys ei voi rajata pieniä haavoittuvia ryhmiä avustuksen ulkopuolelle.
4. Toiminta-alue on riittävästi avattu.
5. Strategia on varsin yleisellä tasolla. Sekä strategia että hyvinvointisuunnitelma, eivät huomioi vammaisia ja pitkäaikaissairaita lainkaan, joten niistä johdettuja tavoitteita on vaikea täyttää. Tästä kirjauksesta johtuen mikään avustettava järjestö ei kohdistaa toimintaa vammaisille ihmisille.

On varmasti hyvä tarkentaa mitä erityisesti toivotaan järjestöjen toiminnalta ja selkeästi ilmaistava, mikäli jatkossa vammaisille ja pitkäaikaissairaille ihmisille ei haluta kohdistaa mitään toimintaa.

6. Yhden avustuksen periaate on selkeä.
7. Kriteereissä pitää olla selkeästi ilmaistuna, mihin hyviin tapoihin tai yleisesti hyväksytyihin eettisiin käytäntöihin halutaan viitata.
8. Kirjanpito kriteeri on selkeä.
9. Avustusta ei myönnetä uskonnon tai puoluepolitiikan harjoittamiseen. Tässäkin kohdassa on määriteltävä tarkemmin uskonnon tai puoluepolitiikan harjoittaminen.
10. Myöhästyminen on yksiselitteinen.

B. Kommentteja pisteyttävistä kriteereistä kohdittain:

Pisteytettävät kriteerit perustuvat järjestön omiin kuvauksiin eli taitoon tehdä hakemuksia. Tämä asettaa vaikeaan tilanteeseen ne yhdistykset, joissa ei ole työntekijöitä. Vammaisten vapaaehtoisten vetämissä yhdistyksissä voi myös vamma aiheuttaa rajoitteita hienojen kuvausten tekemiseen. Myös hakemusten käsittelijöiden työ on haastavaa mielikuvien vertailua.

1. Yhteistyö muiden järjestöjen kanssa
Sairaus- ja vammaisjärjestöillä on varsin erilaisia tarpeita, joiden vuoksi yhteistyömahdollisuudet ovat rajoittuneita. Joissakin kunnissa yhdistyksiä on muutoinkin hyvin vähän.
2. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa
On hyvä määritellä, mitä yhteistyöllä hyvinvointialueen kanssa tarkoitetaan. Esimerkiksi vammaispalvelut ei ole osoittanut mitään yhteistyömuotoja.

3. Kohderyhmän tavoittaminen

Annetun arvon tulee olla yhteismitallinen eli tulee jollakin tavalla ohjeistaa, miten arvo muodostetaan. Monet vammairyhmät ovat pieniä, mutta yhdistykset tavoittavat kaikki omat jäsenensä. Toisaalta he eivät kuulu minkään muun toimijan kohderyhmään lainkaan.

4. Toiminnan itsearviointi

Toiminnan itsearvioinnin tulee olla suhteessa käytettäviin resursseihin ja toiminnan laajuuteen. Erilaisten tutkimusten, kyselyjen jne. tekeminen voi pienissä yhdistyksissä osoittautua liian raskaaksi vapaaehtoistoimijoille.

5. Viestintä

Monessa vammais- ja sairausjärjestössä on paperitiedote edelleen yksi pääviestimistä, koska jäsenistöllä on vaikeuksia käyttää sähköisiä palveluja. Digitalisen viestinnän laajentuessa yhdistykset joutuvat viestimään yhä enemmän mm. viranomaisten, kuntien ja Länsi-Uusimaan päätöksistä omille jäsenilleen. Vastaavasti näkövammaisten yhdistykset tekevät merkittävää toimintaa, jotta heidän jäsenistönsä saa tarvittavat tiedot saavutettavassa muodossa. Tämä tulisi myös avustuksissa huomioida.

Vammaisjärjestöissä tulee selkeästi huomioida jäsenistön erityistarpeet viestinnän osalta. Pisteytyksen pitää perustua siihen, että viestintä on suunniteltua ja se tavoittaa jäsenet sekä nimetyt sidosryhmät.

Lähellä.fi on yhden itsenäisen yhdistyksen kehittämä portaali ja sen käyttö on osalle yhdistyksiä ja suurelle joukolla Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ihmisiä mahdotonta digitaalisten kykyjen puuttumisen tai digitaalisten laitteiden puuttumisen vuoksi. On myös ongelmallista käyttää portaalia, jonka olemassaolo on riippuvainen järjestöavustuksista. Tulisikin suosia julkista Palvelutietovarannon käyttöä.

6. Toiminnan tuloksellisuuden/vaikuttavuuden arviointi

Kun toiminta perustuu ns. pehmeisiin arvoihin tai laatuun, on sen mittaaminen usein vaikeaa. Ohjeistuksessa on hyvä tukea niitä yhdistyksiä, joilla on hyvää toimintaa, mutta rajalliset kyvyt erilaisten suunnitelmien tekemiseen.

Pisteitä tulisi saada aidosta tekemisestä, eikä vain toiminnan tavoitteiden määrittelystä.

Avustuslaji kommentit

On hyvä, että käytössä on erilaisia avustuslajeja. Näin voidaan kohdentaa avustukset paremmin erilaisiin tarpeisiin. Toimitila- eli vuokra-avustus tulee eriyttää omaksi lajiksi.

Yleisavustuksen on huomioitava, että yhdistyksen toiminta voi olla hyvinkin merkittävää, vaikka kohderyhmä olisi pienikin (mm. harvinaissairaat, joita voi olla hyvinvointialueella vain muutama henkilö) tai jos toiminta perustuu vain vapaaehtoisten toimintaan.

Vammaisneuvoston puolesta,

Pirkko Kuusela
puheenjohtaja

Marsa Valtonen
1. varapuheenjohtaja

Rosita Ahlgren
2. varapuheenjohtaja

Juha-Matti Koskinen
3. varapuheenjohtaja

Jakelu Österman Pilvi
Tulevaisuus- ja kehittämislautakunta
Vammaisneuvosto

PL 33, 02033 LÄNSI-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUE
PB 33, 02033 VÄSTRA NYLANDS VÄLFÄRDSOMRÅDE
luvn.fi